

Looduskaitse tulemuslikkuse hindamine

Keskkonnaamet

Sepaste maastikukaitseala

2025

Andres Miller

Üldinfo

Küsimus	Vastus
Kaitstava loodusobjekti nimi	Sepaste maastikukaitseala
KKR kood	KLO1000276
Asukoht (maakonnad)	Hiiu maakond
Kaitse alla võtmise aeg (ala moodustamise aasta)	1998 (kehtiv kaitse-eeskiri 2005)
Vöönd(id):	
loodusreservaatide arv	0
loodusreservaatide kogupindala	0
sihtkaitsevööndite arv	1
sihtkaitsevööndite kogupindala	36,65
piiranguvööndite arv	0
piiranguvööndite kogupindala	0
IUCN kategooria(d)	IV
Natura 2000 võrgustiku alad	Sepaste loodusala
Kaitseala valitseja	Keskkonnaamet
Kogupindala (ha)	36,65
Maismaa pindala (ha)	36,65
Eraomandis oleva maa pindala (ha)	19,06
Kaitsekorralduskava nimi	Sepaste maastikukaitseala kaitsekorralduskava 2017–2026
Kaitsekorralduskava tegevuskava periood	2017–2026
Tulemuslikkuse hindaja nimi	Andres Miller
Tulemuslikkuse hindamise aasta	2025
Tulemuslikkuse hindamise kuupäev (pp.kk.aaaa). Kui hindamistabelit on värskemate andmete põhjal täiendatud, lisada ka uuendamise kuupäev ja vastava küsimuse number.	29.10.2025
Eelmise hindamise aeg (pp.kk.aaaa), s.h METT hindamine	varem hindamata
Loodusobjekti esile tõstmist vääriv tähtsus või eripära piirkonna, Eesti või Euroopa kontekstis* (*täita asjakohasusel)	üks väheseid Hiiumaa tammikuid; asub tervikuna Lääne-Eesti saarestiku biosfääri programmialal

Hindamistabel

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
üldine	üldine	Kas alal on (ajakohane) kava?	Jah, alapõhine kaitsekorralduskava	EELIS	Sepaste maastikukaitseala kaitsekorralduskava 2017–2026
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks olevate liikide esinemise/seisundi info oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Pole asjakohane (liigid ei ole kaitse-eesmärgiks)	RT, KKK	liigid ei ole kaitseväärtuseks, kuid viie III kat. liigi seisund on enne kaitsekorraldusperioodi algust kindlaks tehtud (KKK-s ära kirjeldatud)
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks (kaitse-eesmärgiks) olevate elupaikade seisund oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud $\geq 90\%$ väärtustele	RT, KKK	kaitseala kaitseväärtuseks on tüübid 9020* ja 9080*, loodusala kaitseväärtuseks on lisaks tüüp 9010*
planeerimine	seisund	Milline on elupaikade seisundiandmete usaldusvärsus ja kvaliteet?	Väga hea - $\geq 90\%$ seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuringud, seired, inventuurid, vaatlused)	EELIS, KKK	2013. a metsaelupaigatüüpide inventuur
planeerimine	seisund	Kas eelmisel kaitsekorraldusperioodil/selle kaitsekorraldusperioodi algul tuvastati andmelüki, mis takistasid lähteolukorra (kaitseväärtuste seisundi) kindlaks määramist?	Olulised andmelüngad puuduvad/ei ole asjakohane	EELIS, KKK	kaitsealale jääb 0,2 ha niitu 6270* (tuvastatud 2013. a), mida aga KKK-s ei käsitleta ega mainita
planeerimine	survetegurid	Kas ala kõigi kaitseväärtuste osas on survetegurid (otsesed negatiivsed mõjutegurid) tuvastatud?	Survetegurid on kindlaks määratud kõigile (100%) kaitseväärtustele (kui asjakohane)	RT, KKK	
planeerimine	survetegurid	Kas survetegurite olulisus ja ulatus on kindlaks määratud?	Survetegurite ulatus ja olulisus on kindlaks määratud kõikide kaitseväärtuste ja survetegurite puhul	KKK	
planeerimine	survetegurid	Nimeta ala kõige olulisemad survetegurid?	looduslikud protsessid; metsamaade kuivendamine; tüübi 9010* lisamine kaitseala kaitseväärtuste hulka (loodusala kaitseväärtus see juba on)	KKK; KKK; KKK	kohati väga tihe paakspuuvõsa takistab laialehiste puuliikide loodusliku järelkasvu teket (tüübis 9020*); vanad kuivenduskraavid tüübis 9080*; tüübi 9010* lisamine kaitseala kaitseväärtuste hulka (loodusala kaitseväärtus see juba on)

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
planeerimine	survetegurid	Kas arvesse on võetud ka väljastpoolt kaitseala tulenevaid survetegureid?	Kaitseala piiridest väljaspoolt tulenevaid survetegureid on arvestatud ammendavalt või on selgitatud, et selliseid survetegureid ei esine.	KKK	KKK-s on mainitud, et negatiivset külastusmõju kaitsealal ei tuvastatud ning et inimõju on tagasihoidlik vaatamata sellele, et läheduses asuvad majapidamised ja aktiivselt kasutatav tee
planeerimine	eesmärgid	Kas ala elurikkusega seotud kaitseväärtustele on seatud kaitse-eesmärgid?	Ala-spetsiifilised kaitse-eesmärgid on seatud kõikidele kaitseväärtustele	RT, KKK	kaitse-eesmärgid on seatud ka LoA kaitseväärtusele, mis ei ole veel kaitseala kaitseväärtuseks
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitseväärtuste kaitse-eesmärgid määratlevad elupaikade ja liikide soovitava seisundi?	Kaitse-eesmärkidega täpsustati kõigi elupaikade/liikide soovitatavat seisundit. Sihtväärtused on nii kvantifitseeritud kui ajaliselt piiritletud.	KKK	iga elupaigatüübi esinduslikkus ja pindala kaitsekorraldusperioodi lõpus ja 30 aasta pärast
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärgid on seatud ka muudele kaitseväärtustele kui otseselt elurikkust puudutavatele kaitseväärtustele?	Ei ole asjakohane (alal puuduvad vastavad kaitseväärtused)	RT, KKK	kaitse-eeskiri selliseid kaitseväärtusi ei nimeta
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärke on seatud ka sellistele hüvedele/väärtustele, mis ei ole määrusega ala kaitseväärtuseks seatud?	Jah	RT, KKK	KKK seab kaitse-eesmärgi ka tüübile 9010*, mis ei ole kaitseala kaitseväärtuseks (aga on loodusala kaitseväärtus)
planeerimine	meetmed	Kas kaitsealal on vaja aktiivseid kaitsekorralduslikke tegevusi (lisaks LKS alusel kohalduvale kaitsekorrale/piirangutele)?	Jah, täiendav sekkumine on vajalik	RT, KKK	kaitse-eeskiri nimetab kaitseväärtuseks poollooduslikud kooslused, kuid koosluse tüüpi täpsemalt ei nimeta (sellist kooslust on kaitsealal 0,2 ha) ja KKK aktiivseid tegevusi (peale infotahvli rajamise) ette ei näe
planeerimine	meetmed	Kas kõikide kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamiseks kavandati vajalikud meetmed/tegevused?	Meetmeid ei ole seatud	KKK	enamik meetmeid olid soovituslikud ja need tegevustabelis ei kajastu (erandiks on kaitse-eeskirja muutmise tüübi 9010* lisamiseks kaitseväärtuste hulka)
rakendamine	sisendid	Kas saab välja tuua muid puudujääke ala kaitsekorraldusega seotud teadmistes/alusinfos (peale seisundiandmete puudujääkide)?	Jah, välja saab tuua puudujääke ala kaitsekorraldusega seotud teadmistes.	EELIS, KKK	KKK ei käsitte pärandkooslust (0,2 ha; ortofoto järgi võib oletada, et seda mingil määral majandatakse, kuid toetust selle päranniiduna hooldamiseks ei ole küsitud)

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
rakendamine	sisendid	Kas teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud annavad piisava teabe, et hinnata ellu viidud tegevuste edukust ja kaitse-eesmärkide saavutamist või nende suunas liikumist?	Seire võimaldab hinnata poolte või enama (50% <100%) tegevuste tulemuslikkust/kaitse-eesmärkide saavutatust	MaRu	ortofoto põhjal on mets säilinud; alal riiklikku seiret ei toimu; KKK seireid ega uuringuid ette ei näe
rakendamine	sisendid	Kui teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud ei anna piisavat teavet, siis mida tuleb teha, et puudujääke lahendada?	võimalusel tellida uus elupaikade inventuur (mets ja PLK)	ekspertiarvamus	(piirkonna kaitseplaneerija)
rakendamine	sisendid	Kas seire-, inventuuride ja/või uuringute tulemusi kasutati ala kaitsekorralduse kohandamiseks?	Seiretulemusi on vähesel määral/üksikjuhtumitel kasutatud ala kaitse korralduse/meetmete kohandamiseks	KKK	inventuuride tulemusi kasutati KKK koostamiseks; KKK-s tehti ettepanek kaaluda kaitseala laiendamist piirnevate pärandkoosluste arvel
rakendamine	protsess	Kas huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava planeerimise etapis?	Jah, huvirühmi kaasati, kuid osad asjakohased huvirühmad jäid kaasamata ja/või kaasamine toimus pigem informeerimise mitte konsulteerimise tasemel	KKK, ekspertiarvamus	kaasatud olid maaomanikud ja KeA, kutsuti ka teisi huvilisi (KOV, RMK, jahimehed), kuid nende osalus jäi pigem formaalseks; ala väiksuse tõttu ei pakkunud see piisavalt huvi loodusteadlastele; (piirkonna kaitseplaneerija arvamus)
rakendamine	protsess	Kas kaitseala väärtuste ja kaitsekorralduse valdkonnas pädevaid huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava rakendamisse?	Jah, huvirühmi kaasati, kuid mõned asjakohased huvirühmad jäid kaasamata ja/või kaasamine toimus pigem informeerimise mitte konsulteerimise tasemel	KKK, ekspertiarvamus	KKK koostati metsakorralduse andmete põhjal; KKK koostajal oli diplom keskkonnateaduses ja varasem KKK koostamise kogemus, kuid süvateadmised bioloogias puudusid; (piirkonna kaitseplaneerija arvamus)
rakendamine	protsess	Kas konsultatsioonide või tegevuste koordineerimise käigus tekkis teadaolevaid konflikte (vastasseise)?	Jah - tekkis konflikte	KKK, ekspertiarvamus	(piirkonna kaitseplaneerija arvamus)
rakendamine	protsess	Nimetage olulisemad konfliktkohad	meetmetega seotud mõjud	KKK; KKK	sooviti vana kraavitust taastada, et mets ei soostuks; sooviti õpperaja rajamist ja kaitseala tutvustavat teabetahvliit ning rohkem infot kaitseala loodusväärtuste kohta
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud poollooduslike koosluste (niiduelupaikade) taastamistööde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	EELIS, KKK, MaRu	kaitsealale jääb 0,2 ha niitu 6270* (tuvastatud 2013. a), mida aga KKK-s ei käsitleta ega mainita; taastamistööd pole kavandatud; ortofotode järgi näib, et niitu majandatakse

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud märgaladega ja veekogudega (soolupaigad, jõed, järved) seotud taastamistööde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	RT, KKK	märgalad ega veekogud ei ole kaitseväärtuseks
väljundid	meetmed	Milline on koosluste hooldamistööde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	KKK	kaitsealale jääb 0,2 ha niitu 6270* (tuvastatud 2013. a), mida aga KKK-s ei käsitleta ega mainita; ortofotode järgi näib, et niitu majandatakse
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud liigikaitsetööde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	RT, KKK	liigid ei ole kaitseväärtuseks, kuid viie III kat. liigi seisund on enne kaitsekorraldusperioodi algust kindlaks tehtud (KKK-s ära kirjeldatud)
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud muude otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmete (hooldus-, taastamis- ja ohjamismeetmed jms) ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	KKK	selliseid meetmeid ei ole kavandatud
väljundid	meetmed	Millised I ja II prioriteediga meetmed on tähtjaks rakendamata ja miks?	selliseid otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmeid ei ole kavandatud	KKK	
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga inventuurid, seire ja uuringud on ellu viidud?	Ei ole asjakohane	KKK	selliseid tegevusi ei ole kavandatud
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga ala valitsemisega seotud meetmed (kavad, kaitse-eeskirjad jms) on ellu viidud?	Ükski planeeritud meetmetest ei ole rakendatud	KKK, eksperdiarvamus	kaitse-eeskirja ei ole muudetud ega KKK vahehindamist tehtud; (piirkonna kaitseplaneerija arvamus)
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga rekreatsiooni ja keskkonnaharidusega seotud meetmed on ellu viidud?	Kõik või enamik (≥90%) planeeritud meetmetest on ellu viidud. Kõik meetme aspektid on täidetud ja rakendatud.	MaRu, KKK	külastustaristu virtuaalkontor näitab korras suure infotahvli olemasolu
väljundid	meetmed	Kas hinnataval perioodil on lisaks ellu viidud sellised kaitse-eesmärke toetavaid tegevusi, mis ei ole ette nähtud kavaga?	ei ole teada	eksperdiarvamus	(piirkonna kaitseplaneerija)
väljundid	tulemused	Milline on nende liikide seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Pole asjakohane (liigid ei ole kaitse-eesmärgiks)	RT, KKK	ükski liik ei ole kaitseväärtuseks

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
väljundid	tulemused	Milline on nende elupaikade seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Kõigi või enamiku (≥90%) kaitseväärtuste seisund on paranenud või on jäänud samaks.	EELIS, MaRu, KKK	mõlema kaitseväärtuseks oleva elupaigatüübi (9020* ja 9080*) seisund ja pindala ei ole vähenenud, samuti loodusala kaitseväärtus (9010*); ka ortofotolt ei ole raied tuvastatavad
väljundid	tulemused	Kui ≥90% elupaikade seisund on sama või paranenud, siis palun tooge välja peamised edutegurid?	sihtkaitsevööndi kaitsekord (ja naabrivalve) tagavad looduslike elupaigatüüpide säilimise	eksperdiarvamus	(piirkonna kaitseplaneerija)
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste elupaikade seisund on halvenenud?	sellist kaitseväärtuseks olevat elupaigatüüpi ei ole teada	EELIS, RT	
väljundid	tulemused	Milline on ala kaitsekorralduse mõju ökosüsteemi teenustele?	Ökosüsteemi teenuste pakkumine on hea või paranenud	ELME	hea (7,56 palli 10-palli skaalal)
väljundid	tulemused	Millised on olnud muutused ala ökoloogilises sidususes?	Ökoloogiline sidusus on hea või paranenud	ELME	hea (82,33 palli 100-palli skaalal)
väljundid	tulemused	Kas on tuvastatud ala kaitsekorra rikkumisi?	Usaldusväärne ülevaade kaitsekorra toimivusest/rikkumistest puudub	OKAS	Sepaste MKA kohta info puudub; eeldatavasti rikkumisi ei ole
väljundid	tulemused	Kas teie hinnangul on ala kaitsekord olnud sobiv ja piisavalt tõhus kaitse-eesmärkide saavutamise toetamiseks?	Jah	eksperdiarvamus	(piirkonna kaitseplaneerija)
väljundid	tulemused	Kas määruses nimetatud ala kaitseväärtused on asjakohased ja piisavad?	Ei	RT, KKK	kaitsealal on tüüpi 9010* 9,9 ha ja see on loodusala kaitseväärtus; KKK teeb ettepaneku tüüp 9010* lisada kaitseala kaitseväärtuste hulka
väljundid	tulemused	Kui määruses nimetatud ala kaitseväärtused ei ole asjakohased, siis millised muudatused oleksid vajalikud?	lisada elupaigatüüp 9010*	EELIS, RT, KKK	kaitsealal on tüüpi 9010* 9,9 ha ja see on loodusala kaitseväärtus; KKK teeb ettepaneku tüüp 9010* lisada kaitseala kaitseväärtuste hulka
muu	muu	Muud tähelepanekud ja kommentaarid, mida soovite lisada	kaaluda kaitseala laiendamist vastavalt KKK-s tehtud ettepanekutele ja ELF-i Hiiumaa rahvuspargi moodustamise ettepanekule	eksperdiarvamus	(Hiiumaa rahvusparki ei moodustata, kuid selle ettepanekualast, mis on kõik riigimaa, võetakse osa looduskaitse alla, sh Sepaste MKA naabruses; kaitseala praegused piiritähised (vähemalt 2 tk) vajavad väljavahetamist; piirkonna kaitseplaneerija arvamus)

Skoor

	Max skoor	Hindamise skoor	Tulemus (%)
Koondskoor	72	51	70,8%
Üldine	3	3	100,0%
Seisund (planeerimine)	9	9	100,0%
Survetegurid (planeerimine)	9	9	100,0%
Eesmärgid (planeerimine)	9	9	100,0%
Meetmed (planeerimine)	3	0	0,0%
Sisendid (rakendamine)	9	4	44,4%
Protsess (rakendamine)	6	2	33,3%
Meetmed (väljundid)	6	3	50,0%
Tulemused (väljundid)	18	12	66,7%

Üldine	3	3	100,0%
Planeerimine	30	27	90,0%
Rakendamine	15	6	40,0%
Väljundid	24	15	62,5%

Mõisted ja lühendid

Mõiste	Selgitus
Kaitseväärtus	Ala kaitse alla võtmise määruks/kaitse-eeskirjas nimetatud kaitstav loodusväärtus (kaitse-eesmärk).
Kaitse-eesmärk	Kaitseväärtuse soovitud seisund.
Kava	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduse aluseks olev tegevuskava: kaitsekorralduskava, liigi kaitse tegevuskava, elupaiga tegevuskava.
KKK	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduskava.
Kaitsekorraldusperiood	Esmakordsel hindamisel ja ajakohase (s.t kava sisu on olnud üldjoontes jätkuvalt asjakohane) kava olemasolul on hinnatava kaitsekorraldusperioodi alguseks kava algus/koostamise aeg ja perioodi lõpuks hindamise aeg. Kava puudumisel ja/või korduval hindamisel saab kaitsekorraldusperioodiks arvestada hindamistsükli pikkust/eelmise hindamise läbi viimise aega (vastavalt hindamise korraldusele 10 või 12 aastat).
Survetegur	Kaitseväärtuse soodsa seisundi säilimist või saavutamist negatiivselt mõjutav tegur (nt reostuskoormus, häiringud, maaparanduse mõju, intensiivne maakasutus, võõrliikide surve jm)
Kaitsekorralduslikud meetmed	Tegevused, mida tuleb rakendada kaitse-eesmärkide saavutamiseks, sh eesmärkide saavutamist ohustavate mõjutegurite ohjamine. Kaitsekorralduslike meetmete hulka kuulub elupaikade kaitsmine, säilitamine, loomine, taastamine, majandamine. Käesoleva hindamise kontekstis on eristatud: - looduskaitseadusest ja/või ala kaitse-eeskirjast tulenev kaitsekord (õigusaktidega kehtestatud piirangud); - kaitseala n-õ aktiivne majandamine ehk täiendavate tegevuste planeerimine läbi tegevuskavade, tööplaanide, toetusprogrammide (nt elupaikade taastamine ja hooldamine, külastustaristu rajamine). N-õ aktiivsete meetmete puhul on omakorda eristatud: - looduskaitsemeetmed/otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmed ehk tegevused, mille rakendamisest võib oodata otsest kasu liikide või elupaikade seisundile (nt elupaiga taastamine, elupaiga hooldamine, võõrliigi tõrje). - toetavad meetmed ehk tegevused, mille kasu kaitseväärtustele on kaudne (nt seire seisundi tuvastamiseks, kava koostamine ja tulemuslikkuse hindamine tegevuste planeerimiseks, haridusprogrammid teadlikkuse tõstmiseks, kaitseala tähistamine piirangute rakendamiseks jm)
SMART	Mõistet SMART (specific, measurable, achievable, relevant, time-bound) kasutatakse siinkohal kaitse-eesmärkide ja meetmete kontekstis. "SMART" mudelile vastav eesmärk või meede on konkreetne, mõõdetav, saavutatav, asjakohane ja ajaliselt määratletud.
Väljund (rakendatud tegevus)	Väljunditeks on ellu viidud tegevused ja nende mõõdetavad näitajad: nt taastatud või hooldatud alade pindala, rajatud külastustaristu pikkus, kontrollkäikude arv vms.
Tulemus (saavutatud seisund)	Tulemus on ellu viidud tegevuste abil saavutatud olukord, mis võib olla kirjeldatud läbi liikide ja elupaikade seisundi.
PAME hindamine	PAME (Protected Area Management Effectiveness) on IUCNi WCPA raamistikul põhinev lähenemine, millega hinnatakse kaitsealaade valitsemise tulemuslikkust läbi aspekti kaudu — kontekst, planeerimine, sisendid, protsessid, väljundid ja tulemused. PAME hindamine näitab, kui hästi ala juhtimine aitab saavutada seatud looduskaitsealaseid eesmärke.

Survetegurite kategooriad	Selgitus
põllumajandus	(intensiivne) maaharimine, karjatamine, taimekaitsevahendite ja väetiste kasutamine jm
rohumaade hülgamine	niitmise või karjatamise lõppemine
põllumajandusmaade kuivendamine	põllumajandusmaade maaparandusüsteemid
metsandus	raied, raadamine, metsastamine jm
metsamaade kuivendamine	metsamaade maaparandusüsteemid
kaevandamine	kaevandamine, s.h turbakaevandused
energia tootmine (sh infrastruktuur)	hüdroenergia, tuulepargid, päikesepargid, elektriliinid jm
transport	teed, raudteed, sadamad, maismaa- ja veeliiklus jm
ehitustegevus ja asustus	asustuse laienemine, ehitustegevus, puhketegevused, reostus asustusest, äri- ja tootmistegevusest jm
elusorganismide kasutus	vesiviljelus, kalastamine, jahipidamine, toidu ja muu materjali kogumine loodusest, liikide või elupaikade kahjustamine jm
militaartegevused ja muud inimsekkumised	militaarialad, tarastamine, vandalism
võõr- ja problemaatilised liigid	võõrliigid, probleemsed kodumaised liigid jm
segallikatest põhjustatud reostus	heited vette, heited pinnasesse, heited õhku, müra, valgusreostus jm
inimtekkelised veerežiimi muutused	maaparandus, veekogude hüdro-morfoloogia muutmine, veevõtt jm
looduslikud protsessid	erosioon, eutrofeerumine, koosluste looduslik areng, kisklus, kobraste tegevus, haigused ja parasiidid jm
loodusõnnetused	torm, põleng, maalihe, üleujutus jm
kliimamuutused	põuad, üleujutused, veerežiimi muutused, liikide levikuareali muutumine jm kliimamuutuste mõjul
muu	

Loodusdirektiivi aruande hinnangud	Selgitus
soodne	favourable = FV
ebapiisav	unfavourable-inadequate = U1
halb	unfavourable-bad = U2
teadmata	unknown = XX